

# KAART: PERCEPTIE VAN DE LEEFOMGEVING DOOR DE INWONERS VAN HET BHG

## THEMA: DUURZAME STAD

---

### 1 BELANG VAN DE KAART EN ELEMENTEN VOOR INTERPRETATIE

#### Gestelde vraag:

Hoe percipiëren de inwoners van Brussel hun leefomgeving?

#### Context:

Het territoriaal beleid is de voorbije jaren geëvolueerd in de richting van duurzame ontwikkeling. Dit veronderstelt een globale benadering van de stad (gewoonlijk uitgedrukt volgens drie hoofdlijnen: bescherming van het leefmilieu, economische doeltreffendheid en sociale rechtvaardigheid). Een van de uitdagingen van de duurzame ontwikkeling bestaat er dus in de relatie tussen mens en omgeving opnieuw naar waarde te schatten.

Om deze relatie te begrijpen, moeten we de perceptie analyseren die de Mens (de inwoners) heeft van zijn Omgeving, en in het bijzonder van zijn wijk (waarmee wij zowel verwijzen naar de geografische dimensie, dit is de plaats binnen de stad, als naar de sociale en culturele dimensie).

Dit type van – voltrekt subjectieve – informatie kan alleen worden ingewonnen via een enquête die vragen stelt over het milieu en de leefomgeving.

### 2 METHODOLOGISCHE GRONDSLAGEN

#### Definities:

Leefomgeving: Er bestaat geen eenvoudige definitie van de leefomgeving, die de woning zelf omvat, maar ook de onmiddellijke omgeving ervan of zelfs een hele wijk. In de benadering die ons hier bezig houdt, werd de kwaliteit van de leefomgeving beoordeeld op basis van vragen over het “fysieke” aspect van de wijk, het milieu en het dagelijkse dienstenaanbod.

#### Gebruikte gegevensbron:

Sociaal-economische enquête van 2001 (ADSEI, ex-NIS)

Vooraf vragen 17 en 18 van het formulier “Uw woning”, die betrekking hebben op de waardering van de onmiddellijke omgeving van de woningen en van de diensten die de woonwijk aanbiedt.

Tien van de in het totaal 16 thema's die in deze vragen aan bod komen, werden in aanmerking genomen voor deze analyse:

- Het uitzicht van de gebouwen,
- De netheid,
- De luchtkwaliteit (luchtvervuiling),
- De rust (lawaai of geluidshinder),
- De voetpaden,
- De fietspaden,
- De straten,
- (De aanwezigheid van) Het groen,
- Het aanbod van openbaar vervoer,
- Het winkelaanbod.

### Berekeningswijze en gebruikte gegevens:

Voor elk behandeld thema waren drie antwoorden mogelijk: erg aangenaam of heel goed voorzien, bevredigend of normaal voorzien en weinig aangenaam of slecht voorzien.

Voor elk behandeld thema werd een synthetische tevredenheidsindex berekend op schaal van de statistische sectoren. Deze index werd ook weergegeven op een kaart. De keuze van het berekende indextype werd gemaakt volgens een criterium van maximalisatie van de variaties in de ruimte:

- aandeel van de antwoorden “erg aangenaam / heel goed voorzien” in het totale aantal antwoorden;
- aandeel van de antwoorden “erg aangenaam / heel goed voorzien” of “bevredigend / normaal voorzien” in het totale aantal antwoorden;
- verschil tussen het aandeel antwoorden “erg aangenaam” en de antwoorden “weinig aangenaam” +100.

Vervolgens werd een multi-gevarieerde analyse van de verschillende verkregen tevredenheidsindexen gemaakt, op schaal van de statistische sectoren. Hieruit kwamen twee hoofdtrends van ruimtelijke ordening naar voren:

- de waarderingsgraad voor de “fysieke” context, hoofdzakelijk bepaald door de beoordelingen van het uitzicht van de gebouwen, de rust, de luchtkwaliteit en de netheid (gradiënt rood-blauw-groen op de kaart).
- de waarderingsgraad voor het aanbod van stadsdiensten, waaronder het aanbod van het openbaar vervoer en van de handelsvoorzieningen (gradiënt van licht over matig tot donker op de synthesekaart).

## 3 OPMERKINGEN OVER DE METHODOLOGIE OF DE INTERPRETATIE VAN DE INFORMATIE

### Beperking / voorzorg bij gebruik:

De gegevens uit de socio-economische enquête 2001 zijn de meest uitgebreide en meest recente gegevens over deze aspecten. Voor een ruimtelijke benadering van de woonomgeving zijn dit bovendien unieke gegevens:

- Het is de enige enquête die vragen bevat over de perceptie van de woonomgeving en waarvan de steekproef voldoende groot is (quasi exhaustief) om op wijkniveau op een statistisch correcte manier te kunnen werken;
- Alle gegevens werden op hetzelfde tijdstip verzameld;
- Het is de enige databank met zowel individuele gegevens, gegevens op het niveau van de woning en gegevens met betrekking tot de woonomgeving en met een directe link naar de huishoudens (met andere woorden, de gegevens verzameld via het formulier “Uw woning” kunnen rechtstreeks in verband worden gebracht met de persoonlijke kenmerken van de referentiepersoon van het gezin).

De analyse van de resultaten van dergelijke enquêtes roept doorgaans twee vragen op:

- Wat zegt de waardering van de respondenten? of Wat betekent het antwoord op de gestelde vragen? (geldigheid van de gegevens)
- Wat is de stabiliteit van de gegeven antwoorden, en dus van de waarderingsprofielen, naargelang van het profiel van de respondenten (betrouwbaarheid van de gegevens)

Uit statistische analyses is gebleken dat over het algemeen, bij gelijkaardige wijken, de samenstelling van de bevolking in termen van geslacht, ouderdom, afkomst, scholingsniveau of gezinssamenstelling maar een lage impact heeft op de manier waarop de vragen over de onmiddellijke omgeving van de woning en de voorzieningen in de wijk worden beantwoord. Lichte effecten konden worden aangestipt, maar deze zijn altijd beperkt en betreffen slechts een of twee aspecten van de beoordeling.

De betrouwbaarheid van de antwoorden op de vragen over de waardering van de omgeving van de wijk kan dus niet fundamenteel in vraag worden gesteld op grond van de kenmerken die verband houden met de samenstelling van de bevolking. De waarden die voor elk thema op schaal van de statistische sectoren werden berekend, vormen dus een betrouwbare meting van de verschillende aspecten van de leefomgeving op lokale schaal, op voorwaarde dat de antwoorden betrekking hebben op een voldoende grote groep respondenten.

Anderzijds blijkt uit analyses van de correlatie tussen de synthetische tevredenheidsindexen voor elk thema en de beschrijvende gegevens van de



stedenbouwkundige of ecologische kenmerken van de wijk, dat de bewoners een valabel oordeel geven: zowel het algemene patroon als bepaalde specifieke lokale kenmerken doen vermoeden dat de inwoners een vrij objectieve kijk hebben op hun onmiddellijke omgeving.

De diversiteit van de geografische patronen die bij de verschillende thema's horen, maakt het moeilijk een unieke synthetische indicator op te stellen voor de waardering van de leefomgeving, te meer daar de ruimten die het gunstigst worden ingeschat op het vlak van het milieu, niet noodzakelijk hoog scoren op het vlak van de basisuitrustingen. Kruising van de twee indexen ("fysieke" context en dienstenaanbod) levert dus eerder een situatiematrix op dan een eenduidige gradiënt.

#### **Aanvullende gegevens (voor interpretatie, verdere analyse ...):**

De tussentijdse resultaten, zoals de tevredenheidsindexen per thema, staan in het volledige studieverslag van Deboosere, Willaert, Wayens, Kummert, november 2009 (zie bibliografische referenties hieronder).

Daarnaast werden tal van analyses gemaakt op basis van de gegevens van de sociaal-economische enquête van 2001. Wat de cartografie betreft, kan de hier gegeven informatie worden aangevuld door lectuur van het volgende werk:

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, 2006, "Welzijns- en gezondheidsatlas van Brussel Hoofdstad", De dossiers van het Observatorium, 160 pagina's, beschikbaar op : <http://www.observatbru.be/documents/graphics/dossiers/dossier-2006-welzijns-en-gezondheidsatlas-van-brussel-hoofdstad.pdf>

## **4 VERBAND MET ANDERE INDICATOREN OF GEGEVENS (VERSLAGEN OVER DE BRUSSELSE STAAT VAN HET LEEFMILIEU)**

- Perceptie en houdingen met betrekking tot lawaai
- Perceptie met betrekking tot het groen

## **5 BIBLIOGRAFISCHE REFERENTIES**

- Deboosere, Willaert, Wayens, Kummert, november 2009, "Les Bruxellois et la perception de l'environnement : Analyse de l'impact du profil des répondants et des caractéristiques du tissu urbain sur la perception que les Bruxellois ont de leur environnement", Eindrapport, 51 pagina's, studie uitgevoerd op vraag van Leefmilieu Brussel, beschikbaar op : [http://documentation.bruxellesenvironnement.be/documents/Etude\\_perceptionEnviRptfinal\\_et\\_resume\\_F\\_N.PDF](http://documentation.bruxellesenvironnement.be/documents/Etude_perceptionEnviRptfinal_et_resume_F_N.PDF)
- Verbeke, Leefmilieu Brussel, maart 2011, "Hoe de inwoners van het BHG hun woonomgeving percipiëren", Observatorium van de milieugegevens, factsheet : de gegevens van het BIM : "Brusselse context" n° 13, 12 pagina's, beschikbaar op [http://documentatie.leefmilieubrussel.be/documents/sociaal\\_13.PDF](http://documentatie.leefmilieubrussel.be/documents/sociaal_13.PDF)

## **6 DEKKING IN TIJD EN RUIMTE**

**Beschikbare tijdserie:** 2001

**Ruimtelijke dekking van de gegevens:** BHG, individuele gegevens werden vrijgegeven op schaal van de statistische sectoren

**Datum van de laatste update van de kaart:** november 2009

**Datum van de laatste update van deze methodologische fiche:** september 2011

